

Kai sugražinama

tai, kas
neteisėtai
atimta

Moters istorija, kurią noriu papasakoti, verta romanisto dėmesio. Niekada nežinai, kiek gyvenimo atspalvių ir įvykių gali sutalpinti vieno žmogaus širdis. Su Ramute (vardas pakeistas) susitarėme susitikti vienoje iš sostinės kavinių. Žinojau, kad kalbėtis teks labai subtilia tema, todėl spėlioju, kaip galėtų atrodyti mano pašnekovė. Žinoma, kad apytuštėje patalpoje nebuvo sunku ją atpažinti, tačiau nustebino mano naujosios pažįstamos kažkokia ryški šviesa, sklindanti iš jos melsvų akių. Smulkutės, šviesiais padrikusiais plaukais pusamžės moters veide spindinčios akys šiek tiek nesutarė su gyvenimo kirčiais paženklintais veido bruožais.

Šiuo metu Ramutė dirba socialine darbuotoja net keliuose projektuose: ji atstojama mamą paauglystės labirintuose išėjimo ieškančioms mergaitėms, bendrauja su reabilitacijos programoje dalyvaujančiais priklausomybę nuo alkoholio ir narkotikų turėjusiais suaugusiais, lanko iki gyvos galvos nuteistą kalinį ir meldžiasi už tuos, kurie jai kažkada buvo labai negailestingi. Kaip tai tolimai gerai susiklosčiusiam ir prašmatniai tviskančiam sėkmės ir grožio pasauliui. Gerai, kad ne pagal laikino spindesio įnorių sukasi žmonių planeta... Kitokia jėga valdo visatą ir neįtikėtina keičia žmonių likimus.

Skaudi vaikystės patirtis

Apie savo gyvenimą Ramutė kalba labai atvirai, tačiau nuoširdžiai prisipažįsta, kad jos patirtis skausminga ir tik Dievui ji yra dėkinga už tai, kaip gyvena ir jaučiasi dabar, nes praeityje būta ties bedugnės kraštu...

„Mano mama buvo labai jauna, kai tapo nėščia nuo savo vaikino, tad tuokėsi jie jau „iš reikalo“, tačiau abu labai norėjo berniuko, o gimiau aš, mergaitė“, – pasakoja Ramutė. Jos šeima gyveno viename pajūrio mieste, kaip daugelis to meto šeimų – ne benamiai, bet labai susispaudę. Tikrai nepakako vietos dviejų kartų šeimai: jos tėvai ir močiutė gyveno vieno kambario bute. Taigi, namuose nuolatos girdėjosi barniai, pykčiai, vėliau tėvai išsiskyrė, o tėtis susirgo alkoholizmu. Kiek didesnė paguoda būdavo močiutės glėbys, bet ir tai retai. Tokioje aplinkoje beaugant mergaitei teko patirti dar vieną fizinę ir psichologinę traumą – ji buvo išprievartauta savo pusbrolio, keliolika metų už ją vyresnio. Nenorėdama per daug gilintis į tą praeitį Ramutė sako, kad tada buvo apvogta jos moteriškoji prigimtis. „Aš jau nebegalėjau normaliai augti, nes visą laiką jaučiausi kažkokia nešvari, neverta, pasmerkta, – sako moteris. – Kai močiutė mane nusivesdavo į bažnyčią, man norėdavosi tik verkti, nes jaučiausi kažkokia bloga, man buvo gėda dėl to, kas man atsitiko.“ Ramutė savo žodžiais tik patvirtina psichologų teiginį, kad seksualiai išnaudojami vaikai, juolab patys mažiausi, tikrai nesuprantantys to, kas iš tikrųjų įvyko ar vyksta, jaučia didžiulę gėdą, jie nedrįsta niekam papasakoti apie juos sukrėtusius įvykius. Dažniausiai seksualinę traumą

patyrę nepilnamečiai išgyvena baimę, nerimą, izoliaciją, jaučiasi kitokie, būna pernelyg jautrūs. Moteris prisimena, kad ji tikrai labai gėdijosi apie tai kam nors papasakoti, nes jautėsi lyg pati kalta. Kita vertus, niekas iš suaugusiųjų ir nesidomėjo, kaip ji jaučiasi. Psichologai teigia, jog net vaikui pasisakius apie seksualinį išnaudojimą, pirma suaugusiųjų reakcija į žinią apie seksualiai išnaudojamą vaiką – „to negali būti“. Neigimas dažniausiai reiškiasi tiek asmenine, tiek visuomenine reakcija. Liūdniausia, kad tokia laikytena seksualiai išnaudoto vaiko atžvilgiu tik dar labiau sustiprina jo traumą, o nusikaltėliui atveria vartus būti dar agresyvesniam. Deja, statistikos faktai rodo, kad seksualinio tvirkkinimo atvejų

Visą laiką jaučiausi
kažkokia nešvari, neverta,
pasmerkta. Kai močiutė
mane nusivesdavo
į bažnyčią, man
norėdavosi tik verkti, nes
jaučiausi kažkokia bloga,
man buvo gėda dėl to,
kas man atsitiko.

yra visų sluoksnių šeimose, o dauguma tvirkintojų yra vaikui gerai pažįstami žmonės, giminaičiai, ir iš tikrųjų vaikai nelinkę meluoti apie seksualinį išnaudojimą. Gaila, kad tokia statistika dažnai vis dar ignoruojama ir daugeliu atveju užsimerkiama, nenorint pripažinti esant tokio nežmoniško elgesio.

Ramutė intuityviai, nesąmoningai giliai užslėpė tą skausmingą patyrimą ir stengėsi gyventi savo vaikišką gyvenimą. Buvo gabi matematikė, sumani, labai mėgo su tėvu pažaisiti šachmatais. Apie savo sąmonėje tūnantį skausmą prabilo tik būdama jau paauglė. Bet tai niekam itin nerūpėjo, juolab, kad vos sulaukusi šešiolikos ji ištekėjo už kaimynystėje gyvenusio vaikino, kad tik galėtų išeiti iš aplinkos, kurioje patyrė tokį paniekimą. Pusbrolis kaip giminaitis dažnai lankydavosi mamos namuose... „Aš labai troškau, kad kas nors manimi rūpintųsi,

kad būčiau kam nors reikalinga, – sako pašnekovė. – Tas vaikinys buvo aukštas, jis mane apgindavo nuo įkyrių, gašlias replikas mėtančių vyrų. Bet jo tėvas buvo girtuoklis, jis nieko gero šeimoje nebuvo patyręs. Abu buvome sužalotomis sielomis.“ Moteris pasakoja, kad ir dabar negalinti suprasti, kodėl prie jos kabinėdavosi vyrai siūlydami seksą. „Gal aš tikrai kažkaip juos traukiau pati to nesuprasdama“, – svarsto ji. Seksualinė prievarta tiesiogiai pažeidžia kūno ribas, tad ir jos pasekmės gali būti matomos „kūno elgesyje“. Beje, psichologai teigia, kad vaikai, patyrę seksualinę prievartą, elgiasi dvejopai: vieni pradeda ypač saugoti savo kūną ir vengti bet kokio kontakto, kiti – atvirkščiai: atvirai demonstruoja ir „siūlo“ savo kūną kiekvienam, praradę normalias kūno ribas, negalėdami suvokti socialiai priimtų fizinio artumo ir atstumo normų. Taigi, Ramutė pripažįsta, kad ta sužeista jos moteriškumo dalis galėjo savotiškai paveikti jos, kaip moters, savivoką: kadangi vis tiek esu išniekinta, purvina, tai galiu būti kekšė. Kita vertus, gal tai buvo kaip sąmonėje tūnantis kerštas vyrų giminei – per seksą užvaldyti jų vyriškąją prigimtį, jausti trumpalaikę vyro „kapituliaciją“. Juolab, kad pati Ramutė jokio seksualinio pasitenkinimo niekada nejautė. Ne veltui sakoma, kad moters seksualinis potraukis prasideda galvoje. O ką daryti, kai sąmonėje ši sritis jau vaikystėje pažeista... Taigi, ieškojusi užuovėjos ir meilės savo santuokoje, ji gavo beveik tą patį, nuo ko bėgo – girtavimas, užgauliojimai, neištikimybė.

Kelias link bedugnės ir atgal

„Gyvenimas ritosi žemyn“, – sako Ramutė. Nebuvo ko įsitverti, kas nors kiek padėtų, paguostų. Iš nevilties norėjosi staugti, bet tai sielos skausmo nepalengvina. Nuolatinė savigrauža ir beviltiškumas žmogų stumia į depresiją, taip atsitiko ir mano pašnekovei. Kadangi tuometu jokios pagalbos nesurado – narkotikai tapo kaip nuskausminamoji priemonė. Jos vyras jau buvo įsitraukęs į narkomanų tinklą. Sunku pasakyti, kuo būtų pasibaigęs Ramutės gyvenimas, jei ne dar vienas bausis sukrėtimas. Su savo vyru Ramutė buvo susilaukusi sūnaus, tačiau ne kažką jam galėjo duoti. Moteris pasakoja, kad jos priklausomybė nuo narkotikų stiprėjo, beviltiškumas augo ir ji pati ne kartą

bandė žudyti. Vis dėlto ji liko gyventi, bet sūnaus jau nėra – nusizudė vos dvidešimties sulaukęs... Susipyko su savo vaiko motina ir nusprendė negyventi. Tai buvo toks supurtymas, kad Ramutė suprato – jau bedugnės kraštas. Tada prasidėjo kelias namo, pas Tėvą Dievą...

Pašnekovė nieko nevynioja į vatą: ji įsitikinusi, jei nėra dvasinio gydymo, žmogaus siela būna užvaldyta beviltiškos baimės ir ne jos galioje tai įveikti. Ramutė dėkinga broliui pranciškonui Gediminui Numgaudžiui, kuris ją, narkomanę, save pasmerkusią kaip niekam tikusią moterį ir motiną, priėmė Pakutuvėnuose įsikūrusiame dvasinės pagalbos centre Pakutoje ir parodė besąlygišką meilę – patikėjo ja. Savo išniekintą sielą ir narkotikų sužalotą kūną moteris gydė devyniolika mėnesių gyvendama Susitaikinimo sodyboje. Tai vieta, kurioje nuolat gyvena nuo penkių iki dvylikos žmonių, sveikstančių nuo įvairių priklausomybių, bendruomenė. Toje aplinkoje stengiamasi gyventi krikščioniškais principais paremtą bendruomeninį gyvenimą. Kiekvienas naujai atvykstantis žmogus supažindinamas su taisyklėmis, kurias pasirašydamas įsipareigoja jų laikytis visą savo buvimo Pakutuvėnuose laikotarpį. Dėl taisyklių pažeidimo ar kitų nusižengimų, atsakingo asmens sprendimu (kai kuriais atvejais – bendruomenės narių balsavimu), žmogus gali būti šalinamas iš bendruomenės dviem ar trimis savaitėmis arba visam laikui. Buvimas toje bendruomenėje grindžiamas visiškai laisvu asmens apsisprendimu ir noru pasikeisti su Dievo pagalba. Štai pora principų, kuriais vadovaujamosi „Susitaikinimo sodyboje“ – gyvename krikščionių bendruomenės gyvenimą: klausomės Dievo Žodžio, meldžiamės, dirbame, bendraujame ir pažįstame save; gerbiame kiekvieną žmogų ir viską, kas yra Dievo sukurta. Pagaliau Ramutės siela atrado tai, ko taip ilgėjosi: priėmimą ir meilę. Kaip ji pati sako – Jėzaus meilę. „Jis pasilenkė prie manęs ir pakėlė nuo žemės purvo“, – šypsosi moteris. Pagalvojau, kad ko gero tos meilės atspindžiai vis dar šviečia jos akyse...

Išsipildanti viltis

Pakutuvėnuose prasidėjo Ramutės gyvenimas iš naujo: ji išmoko atleisti sau, surado jėgų susitaikyti su ją išniekinusiu giminaičiu, atleido savo vyrui ir leido

Kristaus meilei gydyti jos sielą. Prisimindama tą laikotarpį ji sako, kad tuomet visus sunkumus padėjo įveikti ir mintis apie sūnų: jei jam neužteko jėgų pasipriešinti nevilčiai, tai aš privalau atsilaikyti ir pakilti. Galima tik nujausti, su kokia širdgėla moteriai reikėjo susitvarkyti, kai aplankydamas tokios mintys... Iš tikrųjų tik dėl tokios vienuolių pranciškonų, įsikūrusių šv. Antano Paduviečio parapijoje Pakutuvėnuose, evangelizacinės ir pastoracinės veiklos Ramutė šiandien jaučiasi visavertė moteris. Sutvirtėjusi ji dalyvavo įvairiose rekolekcijose atkakliai siekdama suprasti savo gyvenimo pašaukimą. Ir atrado: nusprendė pradėti socialinio darbo

Nuolatinė savigrauža ir beviltiškumas žmogų stumia į depresiją, taip atsitiko ir mano pašnekovei. Kadangi tuo metu jokios pagalbos nesurado – narkotikai tapo kaip nuskausminamoji priemonė.

neakivaizdines studijas ir įstojo į Vilniaus universitetą. Tai buvo rimtas iššūkis, tačiau jis atskleidė tikrąją jos prigimtį – protinga, gabi ir drąsi moteris. Ramutė sako, kad yra labai dėkinga visiems, kurie jai padėjo, bet labiausiai savo bendraturkei Jūratei Jasiūnienei, turėjusiai pakankamai kantrybės ir širdies gerumo, kai moteris į ją kreipdavosi pagalbos: nuo prašymo išmokyti naudotis kompiuteriu iki nuoširdaus pokalbio ir padrąsinimo. Taigi, jau devyneri metai Ramutė dirba socialine darbuotoja, yra aktyvi vienos katalikų bendruomenės narė. Ji būna su tais, kuriems gyvenimas kažkurio metu atsuko savo aštriąją pusę ir padeda jiems šilumos nemačiusią paauglę, iš narkotikų besivaduojančią jaunuolį ar atgailaujančią nusikaltėlį, jei ne tas, kuris visa tai yra patyręs, tačiau savo gyvenimu liudija, kad viltis yra ir dėl Dievo meilės galima pradėti viską iš naujo...

Ramutės gyvenime yra dar viena staigmena, kuri jai buvo kaip dovana iš dangaus. „Kai atgavau normalią būseną, – pasakoja moteris, – meldžiau Dievo, kad duotų man vyrą pagal Jo širdį.“ (Ramutė jau buvo apsisprendusi negyventi su savo vyru, o vėliau jis mirė.) Tačiau moteris prisipažįsta, kad yra pavydi (galbūt tai yra nuo vaikystės besitęsiančio nesaugumo jausmo pasekmė) ir negalėtų ramiai gyventi, nes skaudžiai reaguotų į bet kokį jos vyro dėmesį kitai moteriai ar atvirksčiai. Įdomu tai, kad dar studijuodama socialinį darbą savo dvasiniams vadovams sakydavo, kad nenorėtų dirbti su kaliniais. Tačiau geras posakis yra „niekada nesakyk niekada“. Taip susiklostė situacija, kad kartą bažnyčioje išgirdo viešą kalinio laišką, kuriame jis prašė dvasinio palaikymo. Ramutę sujaudino kalinio atgaila ir ji parašė jam laišką. Vėliau pradėjo lankytis toje įkalinimo vietoje su pastoracine grupe. Vieno iš tokių susitikimų metu Ramutės dėmesį patraukė kalinys, nuteistas iki gyvos galvos. Tada mintyse ji pagalvojo, kad gaila, jog ne jis parašė tą atgailos laišką... Tačiau įvyko tai, kas turėjo įvykti. Kadangi Ramutė ne visada dalyvaudavo tuose pastoraciniuose susitikimuose, vyriškis paprašė jos adresu, kad galėtų parašyti. Penkerius metus tęsėsi jų bendravimas, kol Ramutė suprato, kad jų jausmai vienas kito atžvilgiu perauga į pagarbią meilę. Dabar moteris yra ištekėjusi už iki gyvos galvos nuteisto kalinio ir jaučiasi laiminga, nes to žmogaus širdis yra Dievo rankose. Šią vasarą jie švęs savo trejų metų santuokos sukaktį. Ramutės gyvenimo istorijoje daug paradoksų, bet tikriausia tokia ir yra dieviška logika.

Baigdama mūsų pokalbį mano pašnekovė sako: „Žmonės padeda, bet aš pasitikiu Dievu. Šimtu procentu. Jei nebūtų Dievo, kaip rasti dvasios stiprybės? Žmogaus siela gydoma tik priėmimu ir meile, o iš dėkingumo kyla ir džiaugsmas. Esu be galo dėkinga Jėzui, kad dovanojai man moralinį skaištumą.“ Beje, jos globojamos mergaitės dažnai ja vadinama mama... Atrodo, kad į Ramutės gyvenimą sugrįžta viskas, kas buvo neteisėtai atimta. Ji tikrai niekada nebus abejinga žmogaus sielos skausmui, nes patyrė, ką reiškia būti besąlygiškai priimtai ir mylimai.

Danguolė Bičkauskienė